

Zahvaljujemo se gospođi Emily Vargas-Barón, direktorici Instituta za rekonstrukciju i međunarodnu bezbjednost kroz obrazovanje (RISE Institut), koja nam je pomogla pri izradi programa integriranih centara ranog dječijeg rasta i razvoja u Bosni i Hercegovini.

Posebno smo zahvalni gospođi Elviri Sánchez-Igual menadžerici za komunikaciju iz Svjetskog udruženja edukatora za rano djetinjstvo (AMEI-WAECE), koja je odobrila prevod ovog materijala iz projekta "Učimo živjeti zajedno u miru, od ranog djetinjstva" i njegovo korištenje u integriranim centrima ranog dječijeg rasta i razvoja za roditelje i djecu u BiH. Prevod i štampu materijala omogućio UNICEF

MATERIJAL ZA NASTAVNIKE: AKTIVNOSTI SA DJECOM

Svjetsko udruženje vaspitača u ranom djetinjstvu (AMEI-WAECE)

Svoj prvi društveni kontakt sa svijetom dijete ostvaruje sa majkom, sa kojom ujedno ostvaruje i najsnažniju povezanost tokom prve godine života. Vremenom dijete postaje privrženo i drugim ljudima (otac, bake i djedovi, ujaci, stričevi itd.), ali na jedan uopšten način. Majka je i dalje središnja figura u emotivnom odnosu koji postoji između djeteta i odrasle osobe.

Mnogi istraživači tvrde da budući karakter i ličnost djeteta zavisi od ovog prvog emotivnog odnosa.

Kod djeteta treba njegovati ljubav i privrženost prema roditeljima i porodici – majci, ocu, bakama i djedovima – zato što je ona neophodna za zdrav razvoj djeteta kao voda ili hrana; ljubav prema majci i porodici je osjećanje koje raste i razvija se kad god postoji odnos između djeteta i njegovih/njezinih roditelja, u kom su emocionalna komunikacija, privrženost, pomoć i saradnja odraslih prema djetetu od prioritarnog značaja.

Centar za vaspitanje u ranom djetinjstvu mora stimulisati kod djeteta ljubav prema roditeljima, mora je uzdizati i pridavati joj najveći značaj, razvijati kod djeteta to osjećanje kroz sve mogućnosti koje pruža vaspitni proces u svakodnevnom životu djeteta.

Aktivnost br. 1

Svjetsko udruženje vaspitača u ranom djetinjstvu (AMEI-WAECE)

"Moja porodica"

Kratak pregled aktivnosti:

Ova aktivnost je o ljubavi prema roditeljima. Prva aktivnost se sastoji od razgovora između vaspitača i djece o porodici. U drugoj aktivnosti vaspitač(ica) priča priču i razgovara sa djecom o priči, i konačno, u završnom dijelu aktivnosti djeca crtaju članove svojih porodica.

Cilj:

- Razviti kod djece znanje o porodici i ljubav prema članovima porodice.

Procedure:

Svjetsko udruženje vaspitača u ranom djetinjstvu (AMEI-WAECE)

- Razgovor
- Priča
- Pitanja i odgovori

Potrebni materijal:

Slike, fotografije, filmovi na kojima su prikazani članovi porodice, papiri i drvene bojice.

Razvoj aktivnosti:

Prvi dio

Vaspitač(ica) započinje aktivnost pitanjima:

Kako izgleda tvoja porodica?

Koliko članova ima tvoja porodica, nabroji ih, u kom su srodstvu s tobom?

Koji članovi porodice žive s tobom?

Čime se bave članovi tvoje porodice?

Da li voliš svoju porodicu? Zašto?

Da li ideš u šetnju sa svojom porodicom?

Ko od tvoje porodice ide s tobom u šetnju?

Da li te tvoja porodica jako voli?

Ima li iko u tvojoj porodici koga voliš malo više nego ostale? Ko? Zašto?

Kako znaš da te tvoja porodica voli?

Vaspitač(ica) rezimira ovaj dio aktivnosti i naglašava da sva djeca moraju da vole svoje roditelje i cijelu svoju porodicu.

Drugi dio

Sastoji se od čitanja adaptirane priče "Lilocvijet", tradicionalne španske priče sa mnogo regionalnih varijanti, u kojoj se sugerije ljubav prema roditeljima. Vaspitač(ica) će pročitati ili ispričati priču sa puno emocija.

"Jedan bogat i moćan čovjek je iznenada oslijepio i nijedan ljekar nije uspio da mu povрати vid. Jednog dana pored njegove kuće prođe starica i reče mu da će povratiti vid ako opere oči vodom iz lilocvijeta, predivnog cvijeta koji se može naći samo u najudaljenijim dijelovima svijeta. Čovjek pozove svoje troje djece i obeća najveći dio svog nasljedstva onom djetetu koje mu donese lilocvijet.

Troje djece su odmah krenula u potragu za lilocvijetom, ali iz različitih pobuda: dvoje starije djece željeli su novac, a najmlađe dijete, koje je još uvijek bukvalno bilo dijete je samo željelo da se ocu vrati vid. I zato nije odmarao ni dana dok nije pronašao cvijet. Na

Svjetsko udruženje vaspitača u ranom djetinjstvu (AMEI-WAECE)

putu kući presrela su ga starija braća i otela mu cvijet, udarivši ga i ostavivši ga da leži na plantaži trske, iako ih je najmlađi brat uvjeravao da mu nije stalo do nasljedstva, nego samo do očevog oporavka.

Kada su se starija braća vratila kući, otac je isprao oči vodom iz lilocvijeta i vid mu se povratio i iako je podijelio nasljedstvo između dva starija sina i dalje je bio tužan što mu se nije vratio najmlađi sin.

Jednoga dana mladi pastir nađe najmlađe dijete na plantaži trske i izliječi ga. Dijete ga zamoli da ode na imanje njegovog oca da provjeri da li je otac izliječen jer je to nešto što je najviše želio u životu. On sam nije mogao ići jer bi ga starija braća ubila. Takođe ga je zamolio da ponese frulu koju je izradio od trske i koja bi, kad bi je neko zasvirao, ispuštala sljedeću pjesmu:

Mali pastiru, mali pastiru,
molim te pomози mi,
Braća su me istukla
zbog lilocvijeta.

Kad je vidio ovo čudo, mali pastir je odlučio da prođe cijelim svijetom i svira ovu frulu. I tako je jednog dana zasvirao pred nesrećnim ocem, koji je odmah prepoznao glas svoga sina. On, njegova dva starija sina, sluge i mali pastir uputili su se na plantažu trske i kada su stigli otac naredi svojim starijim sinovima da pronađu brata.

Konačno, otac je pronašao najmlađeg sina; zagrlili su se puni ljubavi. A najmlađi sin je bio presretan jer je vidio da mu je otac ozdravio.

Kada je čuo istinu o svemu što se desilo, ogorčeni otac je naredio starijim sinovima da sa svojim nasljedstvom napuste njegovo imanje i da odu na drugi kraj svijeta, što dalje od njega i njegove porodice, pošto mu više nije bio potreban novac jer je bio najbogatiji čovjek na svijetu zato što je mogao računati na ljubav svog najmlađeg sina. Njegovi stariji sinovi su bili bogati novcem, ali veoma siromašni u ljubavi jer su izgubili najdragocjeniju stvar koju čovjek može imati – porodicu."

Treći dio

Vaspitač(ica) i djeca će razgovarati o priči. Kako bi podstakla razgovor, vaspitačica će djeci postaviti sljedeća pitanja:

Šta vam se najviše svidjelo u priči?

Šta vam se najmanje dopalo u priči?

Ko je dobio više u ovoj priči, najmlađi sin ili dva starija sina?

Šta su stariji sinovi izgubili?

Svjetsko udruženje vaspitača u ranom djetinjstvu (AMEI-WAECE)

Šta je najmlađi sin dobio?

Četvrti dio

U četvrtom dijelu vaspitač(ica) će pozvati djecu da crtaju svoju porodicu, a crteže će kasnije dati članovima porodice po sopstvenom izboru.

PROCJENA PO KRITERIJUMIMA			
Opservirano ponašanje	Da	Ne	Napomene
Pokazali su znanje o tome ko su im članovi porodice.			
Ispravno su kritikovali negativne likove u priči.			
Poistovjetili su se sa pozitivnim likovima u priči.			
Povezali su ponašanja određenih likova u priči sa sopstvenim iskustvima.			

Aktivnost br. 2 "Igrajmo se porodice"

Svjetsko udruženje vaspitača u ranom djetinjstvu (AMEI-WAECE)

Kratak pregled aktivnosti:

Ovo je igra uloga o porodici i u njoj će učestvovati sva djeca koja žele.

Cilj:

- Razviti kod djece iskustva o dobrim odnosima i ljubavi prema porodici.

Procedure:

- Igra
- Razgovor

Potrebni materijal:

Kutak za igru (igraonica) sa svim neophodnim stvarima za igru porodice: namještaj, kućanski aparati itd.

Razvoj aktivnosti: Prvi dio

Na početku će vaspitač(ica) pitati djecu ko želi da se igra. Kada se formira grupa, djeca će sama odabrati igračke i materijale za igru, koji će im biti nadohvat ruke.

U toku razgovora, vaspitač(ica) će zamoliti djecu da opišu iskustva sa svojim porodicama.

Drugi dio

Igra počinje i tokom nje vaspitačica će se indirektno uključiti kako bi dala sugestije koje će podstaći razvoj igre, obogatila one aktivnosti koje su neophodne za razvoj igre i kako bi se održali dobri međusobni odnosi među djecom. Vaspitač(ica) će takođe pomoći da se na prijateljski način razriješe svi eventualni sukobi i djeci kojoj je to potrebno pokazaće kako treba da izgledaju odnosi u porodici.

Treći dio

U završnom razgovoru na kraju aktivnosti djeca zajedno sa vaspitačicom ocjenjuju sopstvenu igru i ističu dobre odnose između članova porodice.

Na kraju, vaspitač(ica) rezimira razgovor sistematizacijom onoga što su djeca naučila o porodici i ističe da djeca treba da pružaju ljubav svojim roditeljima i ostalim članovima porodice.

PROCJENA PO KRITERIJUMIMA			
Opservirano ponašanje	Da	Ne	Napomene
Razvijali su igru do kraja.			
Ponašali su se u skladu s preuzetom ulogom.			
Spominjali su važnost dobrih porodičnih odnosa.			
Znali su kako da riješe sukobe tokom igre.			
Bila im je potrebna pomoć vaspitača u rješavanju sukoba tokom igre.			

Aktivnost br. 3 "Poklon za moju mamu"

Kratak pregled aktivnosti:

Djeca idu u šetnju u prirodu da prikupe materijal za izradu ukrasa koje će dati svojim majkama.

Cilj:

- Naučiti djecu da naprave poklone za svoje majke.
- Razviti umjetničke sposobnosti (za izradu ukrasa od prirodnih materijala).

Procedure:

- Šetnja
- Prikupljanje materijala
- Posmatranje
- Razgovor
- Praktične radnje

Potrebni materijal:

Svjetsko udruženje vaspitača u ranom djetinjstvu (AMEI-WAECE)

Materijali koje djeca prikupe tokom šetnje u prirodi, traka, karton, makaze, plastelin ili glina.

Prvi dio

Kako bi pripremila djecu za šetnju, vaspitačica će im govoriti o mjestu gdje će ići i aktivnostima koje će raditi, ističući da je cilj posjete da prikupe cvijeće, lišće, sjemenke, stabljike, ukratko, materijale iz prirode pomoću kojih će izraditi lijepe poklone za svoje majke.

Drugi dio

Tokom šetnje vaspitač(ica) će predvoditi djecu i daće im uputstva da prikupe potrebne materijale.

Treći dio

Djeca će napraviti ukrase. Vaspitač(ica) će pokazati nekoliko primjera ukrasa i objasniti djeci kako da ih naprave.

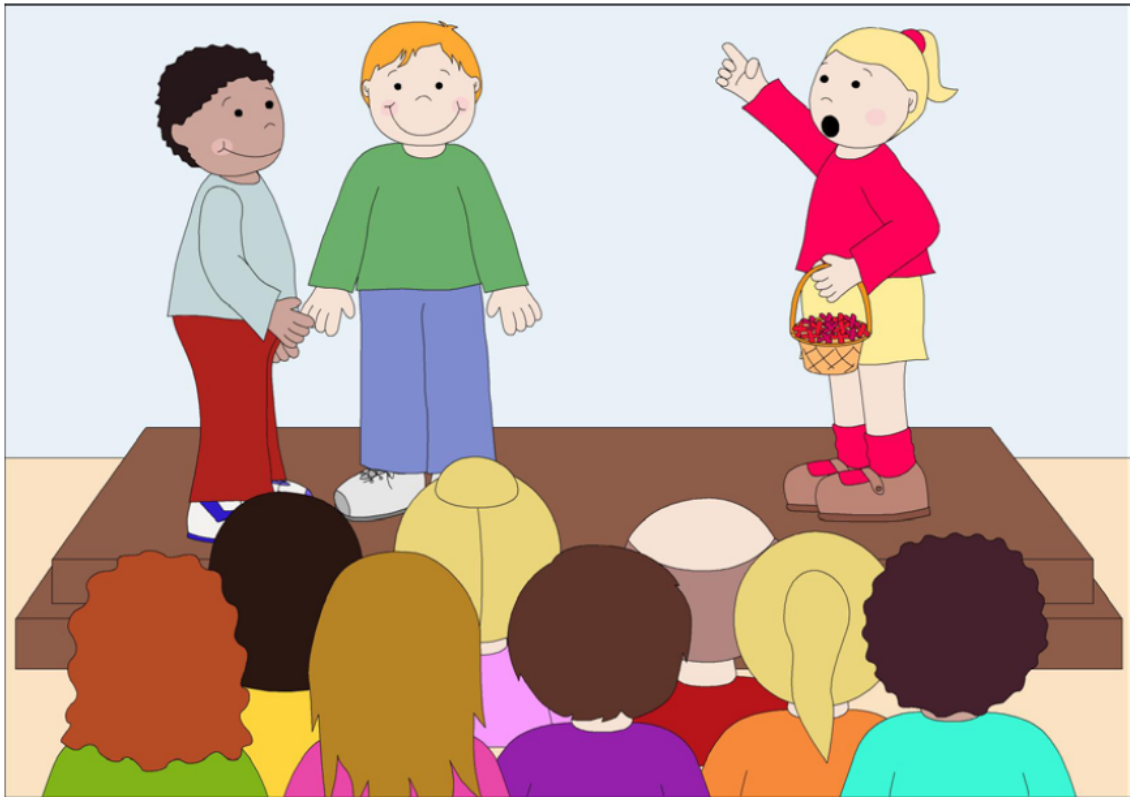
Četvrti dio

Vaspitač(ica) i djeca će zajednički ocijeniti posao koji su uradili. Vaspitač(ica) će rezimirati sve što je urađeno i objasniti da djeca treba da pokazuju ljubav, privrženost i poštovanje prema svojim majkama tako što će biti dobra i disciplinovana djeca ne samo nekog određenog dana, nego svakog dana.

PROCJENA PO KRITERIJUMIMA			
Opservirano ponašanje	Da	Ne	Napomene
Bila im je potrebna pomoć u izradi poklona.			
Sa zadovoljstvom su izrađivali poklone za svoje majke.			
Riječima su izražavali svoju ljubav prema majci i porodici.			

Aktivnost br. 4 "Pjesmice za moju porodicu"

Svjetsko udruženje vaspitača u ranom djetinjstvu (AMEI-WAECE)

Kratak pregled aktivnosti:

Djeca će naučiti pjesmice koje će kasnije recitovati i pjevati u igrokazu ili na školskoj priredbi koja je posvećena porodici. U ovoj aktivnosti djeca će takođe svojim porodicama dati ukrase koje su za njih napravila.

Cilj:

- Razviti kod djece osjećanja ljubavi prema porodici.

Procedure:

- Recitacije
- Pjesme

Potrebni materijal:

Pjesmice, kasetofon.

Razvoj aktivnosti: Prvi dio

U ovom dijelu aktivnosti djeca će naučiti pjesmice. Kasnije će vaspitač(ica) odabrati djecu koja žele da učestvuju u recitiranju i pjevanju pjesmica na pozornici. Kako bi djeca lakše naučila pjesmice, vaspitač(ica) može koristiti kasetofon.

Vaspitač(ica) će zatim zajedno sa djecom ukrasiti dvoranu u kojoj će se održati priredba za roditelje.

Drugi dio

Održava se priredba za roditelje i odabrana djeca recitiraju i izvode pjesmice na pozornici. Potrebno je da što više djece učestvuje, a djeca koja ne mogu učestvovati na ovoj priredbi će se uključiti u neku sljedeću priredbu. Mogu se recitovati, na primjer, sljedeće pjesme:

"Mojoj majci"

Pogledaj ovu predivnu košaricu
što sam ti je isplela
I ove predivne cvjetice
Iz našeg prelijepog vrta.

(djevojčica koja recituje drži košaricu cvijeća u ruci)

Donosim ti majko
ovo rosno cvijeće
Želim ti ga dati
Da te usrećim

(donosi cvijeće svojoj majci i svim prisutnim majkama)

"Slikanje"

Malo dijete slika i slika,
Slika bez prestanka
Otvora prozore cvijeća
Slika ruže
Slika ljiljane
Slika svjetlo
Školjke i puževe
I zvjezdane iskre
Malo dijete slika i slika
I uskoro će završiti
Šta moje djetešce slika?
Ja slikam tebe, mama!

(Dok djevojčica recituje, grupa djece sjedi za stolicima iza nje i crta)

(Kada se završi recitacija, djeca koja su crtala, daju crteže svojim oboma roditeljima).

Djeca će pjevati pjesme koje je odabrao vaspitač i koje su posvećene porodici.

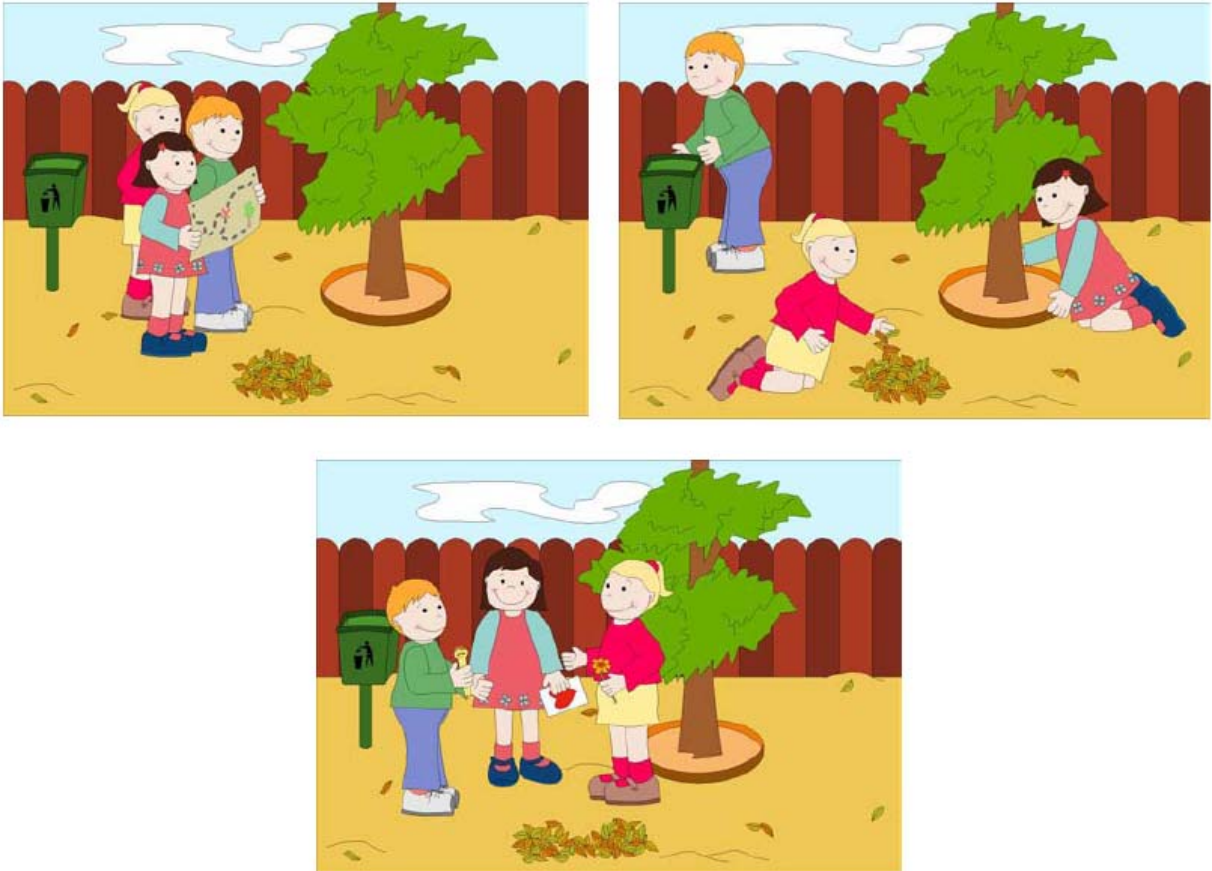
Na ovoj priredbi djeca će svojim roditeljima uručiti ukrase koje su napravila od materijala iz prirode.

Vaspitač(ica) će rezimirati ovaj dio aktivnosti i naglasiti da djeca treba da iskazuju ljubav svojim roditeljima i porodici ne samo danas, nego svakog dana.

PROCJENA PO KRITERIJUMIMA			
Opservirano ponašanje	Da	Ne	Napomene
Ispoljili su pozitivne emocije u pjesmi koju su posvetili svojim majkama.			
Pokazali su pozitivne emocije kada su pjevali pjesme posvećene njihovim roditeljima.			
Sa zadovoljstvom su zabavljali svoje roditelje.			
Riječima su izražavali svoju ljubav prema roditeljima.			

Aktivnost br. 5 "Pronađi skriveno blago"

Svjetsko udruženje vaspitača u ranom djetinjstvu (AMEI-WAECE)

Kratak pregled aktivnosti:

Vaspitač(ica) će napraviti trkačku stazu na kojoj će sakriti predmete koje djeca moraju pronaći kako bi ih dala svojim roditeljima. Vaspitač(ica) će napraviti kartu staze.

Cilj:

- Razviti kod djece osjećanja ljubavi prema roditeljima.

Procedure:

- Istraživanje
- Pretraživanje

Potrebni materijal:

Različiti predmeti koji mogu poslužiti kao skriveno blago: školjke, šareni kamenčići, cvijeće, slike, crteži, obilježivači za knjigu, razglednice i slično. Nekoliko orijentacionih

Svjetsko udruženje vaspitača u ranom djetinjstvu (AMEI-WAECE)

karata koje će izraditi vaspitač(ica).

Razvoj aktivnosti: Prvi dio

Vaspitač(ica) priprema stazu sa raznim preprekama, poželjno napolju. Na određenim dijelovima staze vaspitač(ica) će sakriti "blago". Djeca će morati da preskaču prepreke, provlače se ispod užeta, hodaju po ravnoj liniji. Vaspitač(ica) djeci pokazuje kartu staze i objašnjava im kako da je koriste.

Drugi dio

Čitajući kartu djeca će se orijentisati na stazi kako bi pronašla skriveno blago koje će dati svojim roditeljima. Vaspitač(ica) će naglasiti kako će se roditelji obradovati kada im djeca nešto poklone.

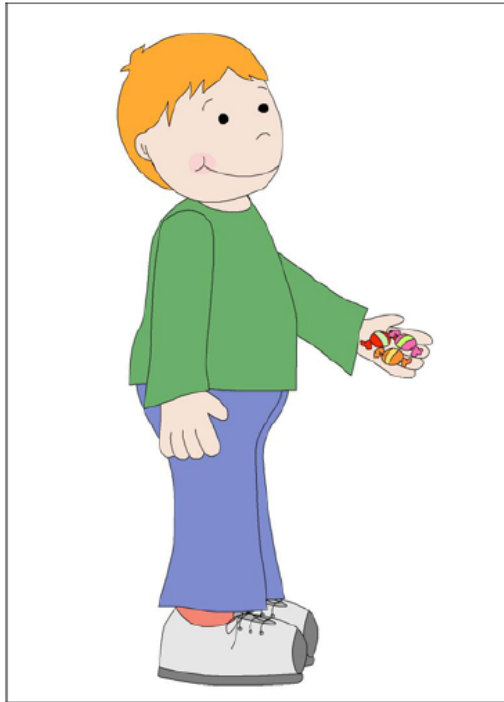
Treći dio

Kasnije u grupi djeca prepričavaju svoja iskustva, uređuju poklone koje su pronašli i raspodjeljuju ih tako da svako dijete dobije bar jedan predmet koji će pokloniti svojim roditeljima.

PROCJENA PO KRITERIJUMIMA			
Opservirano ponašanje	Da	Ne	Napomene
Ispravno su uradili sve potrebne radnje kako bi našli skriveno blago.			
Bila im je potrebna pomoć u pronalaženju skrivenog blaga.			
Sa zanimanjem su tražili skriveno blago.			
Bili su oduševljeni kad su našli skriveno blago.			
Međusobno su se ispomagali u pronalaženju skrivenog blaga.			

Aktivnost br. 6
Iskustvo od ključnog značaja za ocjenu bloka
"Čuvam slatkiše za tatu i mamu"

Svjetsko udruženje vaspitača u ranom djetinjstvu (AMEI-WAECE)

Kratak pregled aktivnosti:

Na kraju ovog bloka aktivnosti, vaspitač(ica) može osmisliti jednu aktivnost u kojoj pokazuje djeci situaciju pomoću koje će ocijeniti one aspekte bloka koje je neophodno dodatno utvrditi ili provjeriti u kojoj su mjeri djeca razumjela i usvojila ove aspekte.

Cilj:

- Uz pomoć kritičnog iskustva provjeriti u kojoj mjeri je kod djece razvijeno osjećanje ljubavi prema roditeljima.

Procedure:

- Posmatranje
- Pitanja i odgovori

Potrebni materijal:

Kesica slatkiša.

Razvoj aktivnosti: Prvi dio

Vaspitač(ica) proziva djecu jedno po jedno, daje im svakome po tri slatkiša i napominje da je jedan slatkiš za njih, jedan za njihovu mamu i jedan za njihovog tatu i da ih moraju čuvati dok ne dođu kući zato što je ona nazvala njihove roditelje i rekla im je da će im djeca donijeti slatkiše, a roditelji su se jako obradovali jer su to njihovi omiljeni slatkiši. Ova aktivnost treba da se uradi sat vremena prije nego što djeca odu kući.

Drugi dio

Neophodno je posmatrati i bilježiti ponašanje djece. Pažnju treba obratiti na sljedeće:

Da li su djeca sačuvala slatkiše.
 Koliko dugo su ih čuvala.
 Da li su odmah pojela sve slatkiše.
 Da li su pojela dva slatkiša.
 Kako objašnjavaju zašto nisu sačuvala slatkiše.
 Da li su sačuvala jedan slatkiš.
 Za kojeg su roditelja sačuvala slatkiš.
 Da li su sačuvala slatkiše, ali ih povremeno stavljala u usta.
 Da li su neka djeca prepolovila jedan slatkiš i pojela druga dva.

Vaspitač(ica) treba da bilježi sva ova zapažanja u svesku, ali je bitno da djeca ne znaju da ih vaspitač(ica) posmatra.

Treći dio

Sljedećeg dana, u cijeloj grupi, vaspitač(ica) postavlja sljedeća pitanja:

Ko je odnio slatkiše roditeljima?
 Zašto ih niste pojeli?
 Šta su rekli roditelji?
 Kako ste se osjećali kad ste dali slatkiše roditeljima?
 Zašto ih niste mogli sačuvati do dolaska kući?
 Kako ste se osjećali kada ste pojeli slatkiše koji su bili namijenjeni vašim roditeljima?

Bitno je da za vrijeme odgovaranja vaspitač(ica) ne zauzme kazneni ili kritičan stav i da dozvoli djeci da sama iznesu svoje kriterijume.

Vaspitač(ica) treba da ocijeni dječje odgovore. Pretpostavka je da će većina djece željeti da pojede sva tri slatkiša pošto se u tom uzrastu ne može očekivati da djeca imaju izgrađenu moć suzdržavanja. Iz tog razloga, činjenica da su djeca pojela ili nisu pojela slatkiše nije jedini kriterijum za ocjenu djetetove ljubavi prema roditeljima. Ako su neka djeca sačuvala slatkiše za svoje roditelje, to je dobro; ako pak nisu, dobro je to što se kod djece stvorio sukob između želje da sačuvaju slatkiše i želje da ih sama pojedu.

Svjetsko udruženje vaspitača u ranom djetinjstvu (AMEI-WAECE)

Sam taj sukob je pokazatelj razvoja osjećanja ljubavi prema njihovim roditeljima.

Dječji odgovori i razlozi zašto nisu sačuvali slatkiše će takođe poslužiti kao kriterijum za ocjenu.

PROCJENA PO KRITERIJUMIMA			
Opservirano ponašanje	Da	Ne	Napomene
Obogatili su svoje poimanje ljubavi prema roditeljima koje su imali prije aktivnosti u ovom bloku.			
Nakon završetka svih aktivnosti u ovom bloku imaju izgrađen pojam ljubavi prema roditeljima.			
Donekle imaju predstavu o tome šta je ljubav prema roditeljima.			
Pokazivali su osjećanja ljubavi prema svojim roditeljima i porodici.			
Mogli su obuzdati želju i dali su sve slatkiše svojim roditeljima.			